

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji

Kierownik Katedry Postępowania Cywilnego
prof. dr hab. Joanna Misztal-Konecka

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgra Macieja Świdra

**pt. *Realizacja prawa do rzetelnego procesu w świetle zmian procedury cywilnej
w dobie pandemii COVID-19***

(Kraków 2022, wydruk komputerowy, ss. I-IV, 1-349)

napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Mariusza Załuckiego

1. Temat i cel pracy

Problematyka realizacji prawa do rzetelnego procesu w świetle zmian procedury cywilnej w dobie pandemii COVID-19 *a limine* jawi się jako ważna i aktualna z kilku powodów. Po pierwsze, dotyczy ona zagadnień, których teoretyczne podstawy były tworzone, a praktyczna realizacja następowała niedawno, bardzo szybko, pod presją niepewności, strachu i trudnych do spełnienia oczekiwań społecznych. Po drugie, nie sposób uznać, że już dziś możliwe jest spojrzenie na nią z odpowiedniego dystansu czasu, miejsca i braku osobistego zaangażowania. Po trzecie zaś, ciąży na niej niezwykle duże niebezpieczeństwo dokonywania analizy i oceny rozwiązań prawnych przyjmowanych w warunkach ekstremalnie trudnych, bez precedensu – uwzględniając zasięg terytorialny, podmiotowy oraz niedosyt informacyjny – w historii, którą jesteśmy w stanie pamiętać, z perspektywy poczucia relatywnie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i zajmowanego wygodnie fotela.

Doktorant we *Wstępie* deklaruje, że postawił przed sobą zadanie badawcze [oceny] wpływu wybranych regulacji ustawy z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej też: „specustawa COVID-19”) na model postępowania cywilnego oraz na prawo jednostki do rzetelnego procesu. Określił, że podejmowana w pracy doktorskiej problematyka ma charakter nie tylko teoretyczny, ale także istotny wymiar praktyczny, i ma służyć w zamierzeniu zaproponowaniu możliwie jednolitego modelu funkcjonowania sądów gwarantującego odpowiedni poziom ochrony praw procesowych stron. Nowatorski charakter zagadnienia z jednej strony umożliwił

przedstawienie szeregu postulatów *de lege ferenda*, budowanych dzięki porównaniu sytuacji stron w postępowaniu cywilnym przed czasami pandemii COVID-19, w czasie tej pandemii oraz w okresie relatywnie niskiego poziomu zachorowań. Z tego względu deklaracja Doktoranta, że głównym celem pracy jest analiza najważniejszych zmian w modelu postępowania cywilnego wprowadzonych przez specustawą COVID-19 oraz weryfikacja czy przyjęte regulacje odpowiadają w pełni standardowi prawa do rzetelnego procesu wynikającemu z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, zasługuje na pełną aprobatę. Szczególną uwagę Doktorant postanowił skupić na tzw. posiedzeniach zdalnych, rozpoznawaniu spraw na posiedzeniu niejawnym, składzie sądu, elektronicznych doręczeniach, wstrzymaniu biegu terminów procesowych, wstrzymaniu publicznych licytacji w toku egzekucji z nieruchomości oraz realizacji tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego, co stanowi wybór adekwatny do obranego celu badawczego.

Jako że istotę rozprawy doktorskiej stanowi, zgodnie z art. 187 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne, podstawowym obowiązkiem recenzenta jest ocena trafności wybranej tezy pracy i jej realizacji. Taką ocenę *a limine* mogę postawić bez większych zastrzeżeń, uwzględniając podstawowe zadanie prawa, którym jest sprostanie zadaniom stawianym przez rzeczywistość społeczną w celu oddania każdemu tego, co mu się należy (*suum cuique tribuere*). Wybrany temat jest niezwykle istotny naukowo i praktycznie.

Rozprawa *Realizacja prawa do rzetelnego procesu w świetle zmian procedury cywilnej w dobie pandemii COVID-19* nosi istotny rys praktyczny, oddając zawodowe i osobiste zacięcie Autora. Z racji osobistych doświadczeń i praktyki nie mogę tego specyficznego rysu pracy doktorskiej nie zauważyć.

Reasumując, uznaję, że przedstawiony przedmiot, cel oraz zakres pracy jest bezspornie interesujący oraz odpowiadający randze rozprawy doktorskiej.

2. Źródła i literatura

Preferowaną przez Autora metodą prowadzenia dyskursu naukowego jest metoda dogmatyczna, co – uwzględniając charakter źródeł i stawiane im pytania – należy odnotować z pełną aprobatą. Podstawę źródłową rozważań prowadzonych w rozprawie doktorskiej

stanowią źródła prawnicze, poczynając od przepisów konstytucyjnych przez ustawy, umowy międzynarodowe i regulacje unijne, na rozporządzeniach kończąc. Niewątpliwie istotne znaczenie ma również metoda aksjologicznej analizy prawa, która pozwala na zidentyfikowanie konfliktu prawnie chronionych wartości, a następnie ocenę przyjętych przez ustawodawcę sposobów łagodzenia lub nawet rozwiązania tego konfliktu. Metody te są niewątpliwie obrane prawidłowo, są typowymi metodami w naukach prawnych pozwalającymi dokonać z jednej strony opisu instytucji prawnych, z drugiej zaś adekwatności przyjętych rozwiązań prawnych w odniesieniu do istniejących stosunków społecznych i aksjologicznego celu istnienia prawa w społeczeństwie.

Posiłkowe znaczenie miały również metoda historycznoprawna i prawnoporównawcza, przy czym ta ostatnia *de facto* jedynie wykorzystana w celach krótkiej ilustracji rozwiązań przyjętych w innych państwach europejskich. Rezygnację z metody prawnoporównawczej Autor wyjaśnił nadaniem pracy wymiaru praktycznego. Doktorant wspomina również o wykorzystaniu metody statystycznej w zakresie badania wpływu instytucji posiedzenia przygotowawczego na sprawność postępowania cywilnego oraz funkcjonowania sądów w czasie pandemii COVID-19. Metoda statystyczna nie należy do kręgu metod typowych dla nauk prawnych, zaś Doktorat nie wyjaśnia wystarczająco czytelnie sposobu zbierania danych i sposobu ich analizy; przykładowo przedstawia ankietę sporządzoną na cele badania częstotliwości wyznaczania posiedzeń przygotowawczych, ale nie wyjaśnia szczegółowo do jakiego (terytorialnie, liczebnie) kręgu podmiotów i w jaki sposób ankietę ta została skierowana (informacje na ten temat zob. s. 109, 348), a zatem na ile uzyskane w ten sposób wyniki są rzeczywiście reprezentatywne, a na ile pełnią rolę pogładową.

W zestawieniu bibliograficznym Doktorant nie umieścił zestawienia wykorzystanych aktów prawnych, co należy ocenić jako nieusprawiedliwione pominięcie istotnego elementu źródłowego pracy. W zakresie spożytkowanej literatury przedmiotu Doktorant odnotowuje wykorzystanie około 200 jednostek bibliograficznych, co stanowi wystarczającą liczbę. Dodatkowo sprawnie pozyskuje informacje dostępne w Internecie oraz orzecznictwo sądowe pochodzące od różnych sądów i trybunałów.

Mam świadomość, że w przypadku pracy o charakterze przekrojowym – a taką jest niewątpliwie recenzowana rozprawa – poszerzenie bazy bibliograficznej mogłoby być niemal nieograniczone dzięki uzupełnieniu literatury szczegółowej co do każdej wzmiankowanej zasady procesu cywilnego czy instytucji procesowej. Jednakże nie sposób nie dostrzec pominięcia niektórych dostępnych na rynku wydawniczym prac ogólnych (np. wydane tomy *Systemu Postępowania Cywilnego* pod red. A. Góry-Błaszczkowskiej; wydane tomy *Systemu*

Prawa Procesowego Cywilnego pod red. T. Erecińskiego; komentarze do Kodeksu postępowania cywilnego pod red. E. Marszałkowskiej-Krześ, P. Rylskiego, A. Marciniaka) i zasadom procesu (np. Z. Resich, *Poznanie prawdy w procesie cywilnym*, Warszawa 1958; J. Jodłowski, *Zasady naczelnego socjalistycznego postępowania cywilnego*, w: *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Wrocław 1974), jak też prac wprost odnoszących się do tytułowej tematyki (np. T. Zembrzusi, *Rozpoznawanie spraw cywilnych na posiedzeniu niejawnym*, Przegląd Sądowy 2006, nr 8; M. Sorysz, *Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym w świetle zmiany k.p.c. z 10 lipca 2015 r.*, Palestra 2016, nr 9; A. Kościółek, *Rozpoznawanie spraw na posiedzeniu niejawnym*, w: *Ius est a iustitia appellatum. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wiśniewskiemu*, red. T. Ereciński, J. Gudowski, M. Tomalak, Warszawa 2017; M. Skibińska, *Rozpoznanie i rozstrzygnięcie sprawy cywilnej na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 148¹ KPC w świetle zasad postępowania cywilnego i treści art. 5 KPC*, w: *Ars in vita. Ars in iure. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, red. A. Barańska, S. Cieślak, Warszawa 2018; S. Cieślak, *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008; J. Gudowski, *Wpływ Konstytucji i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego na pojęcie dopuszczalności drogi sądowej*, w: *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego a Kodeks postępowania cywilnego*, red. T. Ereciński, K. Weitz, Warszawa 2010). Wybór prac, do których lektury zachęcam, jest oczywiście niekompletny i subiektywny; ma na celu ukazanie obszarów, które mogłyby zostać szerzej, z oczywistym pożytkiem dla rozprawy, naświetlone.

Doktorant wykazuje doskonałą znajomość zasad posługiwania się literaturą, orzecznictwem i aktami prawnymi oraz raportowania o ich wykorzystaniu w przypisach. Uchybienia w tym zakresie uznać trzeba za marginalne; przykładowo niekonsekwentne jest pomieszczenie skrótów w *Wykazie*, a następnie ich dodatkowe objaśnianie w przypisach (np. s. 8, 29, 30).

3. Konstrukcja pracy

Rozprawa doktorska, prócz *Spisu treści* (s. I-II), *Wykazu skrótów* (s. III-IV), *Wstępu* (s. 1-7), *Wniosków* (s. 312-321) i bibliografii składającej się z *Komentarzy, monografii i publikacji internetowych, Czasopism i periodyków, Druków i innych źródeł urzędowych, Źródeł internetowych, Orzecznictwa* (s. 322-347) oraz Załącznika zawierającego *Kwestionariusz ankiety*, obejmuje cztery rozdziały (s. 8-311). Zasadnicza konstrukcja pracy i pomieszczony w niej aparat naukowy są zatem a limine prawidłowe. *Wykaz skrótów* zbiera stosowane przez Autora skróty źródłowe, nazwy publikatorów, organów i instytucji. Zaskakujące są jednak niekiedy

zasady dokonanego wyboru: tytułem przykładu można wskazać, że Doktorat wyjaśnia skrót TK (Trybunał Konstytucyjny), ale już skrótu SN – co do zasady – nie wyjaśnia i nie stosuje.

Wstęp – zgodnie z najlepszymi tradycjami pracy naukowej – podejmuje próbę przedstawienia problemu badawczego, odnosi się do metody badań i konstrukcji rozprawy doktorskiej. Niestety nie ujęto w nim prezentacji fundamentalnych dla prowadzonych badań źródeł prawa oraz przeglądu dotychczasowej literatury, co osłabia walor wprowadzający tej części pracy.

Po *Wstępie* następują cztery rozdziały. Pierwszy z nich odnosi się do prawa do rzetelnego procesu na gruncie europejskim, drugi – do tegoż prawa w porządku krajowym. Trzeci naświetla problem pandemii COVID-19, zaś czwarty omawia instytucje postępowania cywilnego przyjęte w specustawie COVID-19 oraz Kodeksie postępowania cywilnego w okresie pandemii w kontekście prawa do rzetelnego procesu. W niektórych podrozdziałach Doktorant zdecydował się umieścić uwagi wprowadzające; wydaje się, że niezwykle pożyteczne byłoby tymczasem pomieszczenie w każdym rozdziale krótkiego wprowadzenia i krótkiego podsumowania.

Rozdział 1 *Prawo do rzetelnego procesu na gruncie Europejskiej Konwencji praw człowieka oraz w prawie Unii Europejskiej* (s. 8-63) składa się z 2 podrozdziałów, z których pierwszy omawia zakres zastosowania artykułu 6 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, charakteryzuje prawo dostępu do sądu, ze szczególnym uwzględnieniem rzetelnego procesu sądowego. Drugi z podrozdziałów skupia się na prawie do rzetelnego procesu w prawie Unii Europejskiej, odnosząc się do art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności jego podmiotowego, przedmiotowego i terytorialnego zakresu zastosowania.

Rozdział 2 *Prawo do rzetelnego procesu w krajowym porządku prawnym* (s. 64-130) otwiera podrozdział przedstawiający konstytucyjny standard prawa do sądu, z uwzględnieniem standardu europejskiego. W drugim podrozdziale skupiono się na wybranych naczelnym zasadach postępowania cywilnego, kluczowych z punktu widzenia realizacji prawa do sądu, a mianowicie na zasadzie równości, zasadzie szybkości postępowania i zasadzie jawności postępowania.

Rozdział 3 *Pandemia COVID-19 jako przesłanka ograniczenia praw i wolności obywatelskich* (s. 131-159) składa się z trzech podrozdziałów. W pierwszym z nich przedstawiono wprowadzenie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii oraz stanu zagrożenia epidemicznego. W drugim podrozdziale omówiono zasadę proporcjonalności w kontekście ram czasowych obowiązywania ograniczeń prawa do sądu w dobie pandemii COVID-19, zaś

w trzecim – wpływ pandemii COVID-19 na postępowanie cywilne w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Rozdział 4 *Instytucje postępowania cywilnego przyjęte w specustawie COVID-19 oraz k.p.c. w okresie pandemii a prawo rzetelnego procesu* (s. 160-311) jest niezwykle rozbudowany. W istocie rozdział ten odpowiada obszernością trzem poprzedzającym go rozdziałom. Nie można również uniknąć wrażenie, że trzy pierwsze rozdziały stanowią w rzeczywistości nad wyraz szerokie tło dla rozważań rozdziału czwartego; usprawiedliwia to pytanie, czy naprawdę takie obszerne wprowadzenie było konieczne dla osiągnięcia celu rozprawy.

W rozdziale czwartym wyróżniono sześć podrozdziałów. Podrozdział pierwszy poświęcony został posiedzeniom zdalnym, przy czym omówiono w nim zarówno funkcjonowanie tej instytucji przed okresem pandemii, jak i w trakcie pandemii, a nadto sformułowano postulaty *de lege ferenda*, zgodnie z którymi możliwe jest wykorzystanie walorów posiedzeń zdalnych również w okresie nienaznaczonym trudnościami epidemiologicznymi. Tożsamą konstrukcją Doktorant zastosował w trzech kolejnych podrozdziałach: w podrozdziale drugim przedstawiono zasady rozpoznawania spraw na posiedzeniu niejawnym, w podrozdziale trzecim – zmiany odnoszące się do składu sądu, zaś w podrozdziale czwartym zastosowanie doręczeń pism sądowych za pośrednictwem Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych. W odniesieniu do powyższych czterech instytucji Doktorant stawia bowiem tezę, że możliwe jest wykorzystanie ich walorów również w okresie postpandemicznym; przeprowadzanie posiedzeń zdalnych, zwiększenie liczby spraw rozpoznawanych na posiedzeniu niejawnym, rozpoznawanie spraw w mniej licznych składach oraz doręczenia za pośrednictwem Portalu Informacyjnego mogą pozwolić na zwiększenie sprawności postępowania, oczywiście pod warunkiem pewnych modyfikacji przepisów służących podwyższeniu zapewnienia standardu prawa do rzetelnego procesu. Dwa ostatnie podrozdziały dotyczą zawieszenia biegu terminów oraz wstrzymania czynności w toku postępowania egzekucyjnego, które to instytucje zostały już usunięte z porządku prawnego.

Pracę zamykają *Wnioski* (s. 312-321) stanowiące zestawienie rezultatów badań. Przeprowadzona analiza doprowadziła Doktoranta do konkluzji, że większość rozwiązań przyjętych w specustawie COVID-19 w odniesieniu do postępowania cywilnego nie spełnia minimalnego standardu prawa do rzetelnego procesu określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych. Równocześnie w ocenie Doktoranta ukształtowanie składów orzekających w okresie pandemii COVID-19 nie narusza minimalnego standardu prawa do rzetelnego procesu. Drugi istotny wniosek wynikający z przeprowadzonych badań pokazuje, że posiedzenia zdalne,

posiedzenia niejawne oraz doręczenia elektroniczne mogą realizować nie tylko cele związane ze zmniejszeniem ryzyka epidemiologicznego, ale nadto mają realną szansę przyczynić się do zwiększenia efektywności postępowania cywilnego, a w konsekwencji mogą z powodzeniem stanowić trwałe elementy polskiego modelu postępowania cywilnego. W tym kontekście można zatem uznać, że rozprawa zrealizowała również zamierzenia Autora osiągnięcia celów praktycznych.

Konstrukcja pracy pozostaje jedną z najważniejszych decyzji Autora i nie jest zadaniem Recenzenta prezentowanie w jaki sposób to Recenzent przygotowałby pracę na dany temat; Recenzent winien określić, czy przyjęta konstrukcja przyczynia się do realizacji podjętego zadania badawczego, ewentualnie zasugerować inne rozwiązania korzystne lub korzystniejsze. Z recenzenckiego obowiązku odnotowuję zatem sygnalizowaną dysproporcję w objętości rozdziałów. Wydaje się, że – uwzględniając cel badań – można byłoby rozważyć pewne uszczuplenie rozważań wstępnych (zwłaszcza rozdziały I i II) oraz dokonanie podziału rozdziału czwartego.

Pomimo podniesionych sugestii nie budzi wątpliwości, że konstrukcja pracy jest jasna i logiczna. Przyjęte formalne ramy analizy uznać należy za pozostające pod ochroną suwerenności decyzji Autora, przy czym wydaje się, że obejmują (niemal) wszystkie istotne dla rozważań elementy. Równocześnie należy zaakcentować, że mimo znacznych rozmiarów pracy tok wywodu jest zgodny z podjętą tematyką, uporządkowany i czytelny, a nadto brak niepotrzebnych powtórzeń tych samych treści. Stosowana terminologia prawnicza jest prawidłowa, zaś język klarowny i precyzyjny. Potknięcia stylistyczne czy fleksyjne, jak też literówki zdarzają się sporadycznie, co nakazuje docenić nie tylko merytoryczną, ale też formalną stronę pracy. Z recenzenckiego obowiązku wskazuję zatem na zauważone niezręczności stylistyczne (np. artykuł „mówi” - s. 64, 79) i stosunkowo często występujące uchybienie fleksyjne w postaci orzecznika przymiotnikowego w orzeczeniach imiennych w narzędniku, a nie poprawnie – w mianowniku. Odnotowuję również, że w dostarczonych mi dokumentach brak wymaganego art. 187 ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce streszczenia w języku angielskim.

4. Wątpliwości i kwestie dyskusyjne

Recenzowana rozprawa jest dziełem rzetelnym i dojrzałym. Zdecydowana większość analiz i stanowisk jest precyzyjnie ukazana i uzasadniona. W przeważającej mierze podzielam poglądy Doktoranta oraz aprobuję drogę dojścia do ich prezentacji. Niewiele jest kwestii, z którymi chciałabym polemizować. Pewne jednak – mimo wyrażonej generalnej aprobaty – wymagają uściślenia, wyjaśnienia, komentarza.

I tak, Doktorat słusznie zauważa, że jednym z elementów prawa do rzetelnego procesu jest prawo do bycia wysłuchanym. Realizację prawa do bycia wysłuchanym prawidłowo wiąże z możliwością udziału w jawnych rozprawach i posiedzeniach niejawnych, zastrzega jednak, że „[k]orzystanie z prawa do bycia wysłuchanym może być realizowane również w formie pisemnej za pośrednictwem instytucji doręczeń sądowych” (s. 82). To ostatnie sformułowanie jest zaskakujące, a może tylko trudno jest je zrozumieć z uwagi na pewną niezręczność sformułowania. Niestety doktorant nie wyjaśnia szerzej tej tezy. Nawiązuje ona z pewnością do istniejącej od dawna (choć dotychczas w niezbyt szerokim zakresie) instytucji wysłuchania na piśmie oraz instytucji doręczeń sądowych tradycyjnie związanych z przekazywaniem stronom i ich pełnomocnikom (ewentualnie innym podmiotom uprawnionym) orzeczeń i pism sądowych oraz innych przesyłek kierowanych przez organy sądowe. Nie jest jednak jasne jak doręczenia sądowe miałyby realizować prawo do bycia wysłuchanym.

Doktorant zwrócił także uwagę na bardzo interesujący problem związany z brakiem możliwości przedłożenia na posiedzeniu przeprowadzonym w formie zdalnej dokumentu pełnomocnictwa, zwłaszcza pełnomocnictwa substytucyjnego (s. 179). Przedmiotem rozważań stała się sytuacja, w której stawiający pełnomocnik oświadcza, że oryginał pełnomocnictwa substytucyjnego został nadany drogą pocztową do sądu, a równocześnie sąd stwierdza, że dokument ten do akt nie został dotychczas dołączony. W tak zarysowanej sytuacji Doktorant analizuje problem tymczasowego dopuszczania pełnomocnika do udziału w postępowaniu, zwracając uwagę na fikcję prawną zrównania nadania przesyłki z wniesieniem pisma do sądu. Wydaje się, że analizowany problem stworzony został niejako na wyrost, skoro regulacja art. 165 § 2 k.p.c. odnosi się do dochowania terminów w postępowaniu cywilnym, zabezpieczając interesy stron korzystających z usług polskich placówek pocztowych operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe lub placówek podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej. Na potrzeby dochowania terminów pozwala ona na przyjęcie fikcji, że pismo zostało wniesione do sądu w dacie oddania pisma w takiej placówce; zagadnienie zaś przedstawienia pełnomocnictwa procesowego w tym przypadku nie jest odnoszone do dochowania terminu do dokonania czynności procesowej.

W dalszej części pracy Doktorant cytuje pogląd Łukasza Goździaszka co do tego, że aktualne brzmienie artykułu 15zsz¹ ust. 1 pkt 3 specustawy COVID-19 jest wewnętrznie sprzeczne (s. 211). Ł. Goździaszek uznaje bowiem, że jeżeli dojdzie do stwierdzenia braku możliwości zorganizowania posiedzenia zdalnego, oznacza to jednocześnie, że zorganizowanie tego posiedzenia było konieczne, a zatem nie zostanie zrealizowana

przesłanka braku konieczności przeprowadzenia rozprawy. Doktorant niestety nie odnosi się szerzej do tego stanowiska, co należy uznać za jeden z nielicznych mankamentów przedstawionej rozprawy.

Analizując relację artykułu 148¹ k.p.c. oraz art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 3 specustawy COVID-19 Doktorant wyraził stanowisko, że pierwszy z tych przepisów ma zastosowanie wyłącznie w procesie, natomiast drugi znajdzie zastosowanie do wszystkich postępowań prowadzonych na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (s. 213). Pogląd ten przychodzi uznać za kontrowersyjny. W literaturze wyrażane jest zarówno stanowisko co do braku możliwości zastosowania procedury umożliwiającej odstępnie od przeprowadzenia postępowania jawnego w postępowaniu nieprocesowym na podstawie art. 148¹ k.p.c., jak i stanowisko odmienne. Tego sporu Doktorant niestety nie zauważa, a zajmowanego przez siebie stanowiska szerzej nie uzasadnia. Szkoda.

W analizie zakresu przedmiotowego załącznika nr 3 do instrukcji biurowej sądów powszechnych za lapsus uznać trzeba niezaliczenie do kategorii orzeczeń sądowych nakazów zapłaty (s. 260).

W kilku miejscach pracy Doktorant prowadzi rozważania dotyczące nadużywania praw procesowych. Między innymi w odniesieniu do instytucji doręczeń sądowych z wykorzystaniem Portalu Informacyjnego zauważa, że profesjonalny pełnomocnik procesowy może zapoznać się z treścią pisma sądowego w zakładce *Dokumenty*, lecz nie odbierać go przez zakładkę *Moje doręczenia*, w ten sposób opóźniając nastąpienie skutku doręczenia i prowadząc – przykładowo – faktycznie do przedłużenia czasu na sporządzenie apelacji z 14 dni do 28 dni (s. 276). Tak sformułowane obawy Doktoranta, choć oczywiście niepozbawione elementu słuszności, pomijają, że również w przypadku tradycyjnego doręczenia może dojść do tego rodzaju sytuacji: pełnomocnik może zapoznać się z treścią uzasadnienia znajdującego się w aktach sprawy, zaś skierowaną do niego drogą pocztową przesyłkę może odebrać w ostatnim przewidzianym prawem dniu z placówki doręczającego operatora pocztowego (lub nawet może jej fizycznie nie odebrać, co pozwoli na przyjęcie skutku doręczenia); również w takim przypadku termin wniesienia apelacji „ulegnie przedłużeniu” o kilkanaście dni. Oba te spostrzeżenia pozostaje skonstatować gorzkim nieco podsumowaniem, że nawet najdoskonalsze przepisy prawa nie pozwalają na uniknięcie wszelkich działań podmiotów uprawnionych, prowadzących do wykorzystania istniejących regulacji sprzecznie lub choćby nie w pełni zgodnie z ich celem. Nie może to jednak prowadzić do rezygnacji z regulacji, które zabezpieczają interesy stron, takich jak doręczenia *ex officio* i powiązanie wyłącznie z takim doręczeniem początku biegu terminu do wniesienia środka zaskarżenia, jak też podwójne awizowanie korespondencji sądowej.

Przedstawione wyżej uwagi, o różnej randze i znaczeniu, nie umniejszają w żadnym zakresie merytorycznej końcowej pozytywnej oceny recenzowanej dysertacji. Rozprawa ta jest naukową i praktyczną refleksją nad obranymi przez ustawodawcę sposobami reakcji na potrzebę zabezpieczenia zdrowia i życia w różnych okresach pandemii COVID-19 przy równoczesnej potrzebie zabezpieczenia prawidłowego funkcjonowania sądownictwa w sprawach cywilnych. Sposobami, które okazały się dalekie nie tylko od ideału, ale także od minimalnego standardu rzetelnego procesu. O ile oddalenie to mogło być łatwe do zaaprobowania w początkowym okresie pandemii skażonym wysokim poziomem niepewności, o tyle wraz z upływem czasu, poszerzaniem się zakresu sprawdzonej wiedzy medycznej i działaniami prozdrowotnymi ich utrzymywanie budzi coraz większe zastrzeżenia i zaniepokojenie. Recenzowana praca w sposób udany te zastrzeżenia zbiera, zaś zaniepokojenie puentuje propozycjami zmian ustawodawczych pozwalającymi osiągnąć złotych środek między dbałością o bezpieczeństwo i zdrowie publiczne a wymaganiami rzetelnego procesu rozumianego jako narzędzie ochrony jednostki przed arbitralnością władzy publicznej oraz ścieżka do efektywnego i szybkiego zakończenia postępowania cywilnego.

5. Wnioski końcowe

W całościowej ocenie przedstawiam zatem pozytywną recenzję i wnoszę o dopuszczenie Pana mgra Macieja Świdra do obrony rozprawy doktorskiej, stosownie do art. 191 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce.

Lublin, 24 kwietnia 2023 r.

Joanna Miztal-Konecka